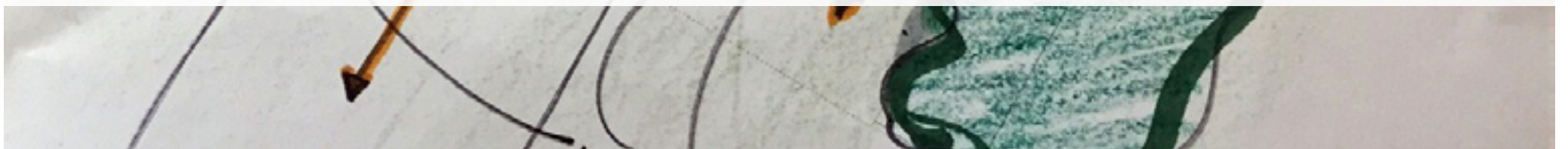

LANDSCHAPSPLAN
PAARDENHOUDERIJ BOUMA-BULT-BEUKENS

COLOFON

Opdrachtgever

Fam. Bouma-Bult-Beukens
Berkenlaan 8
7761 PM Schoonebeek

Landschapsontwerp

Reuvers Buro voor Groene Ruimtes
Wilfried Reuvers
Aelderstraat 70
7854 RS Aalden

Aalden, februari 2016

INHOUD

- 1 ONTSTAANSGESCHIEDENIS OMRINGENDE LANDSCHAP
- 2 KARAKTERISTIEKE BEPLANTINGSVORMEN EN GEBRUIKTE SOORTEN IN HET LANDSCHAP
- 3 RUIMTELIJKE OPBOUW VAN HET ERF EN DE ORDENING VAN BEDRIJFSGEBOUWEN TEN OPZICHTE VAN ELKAAR OP DE BOUWKAVEL
- 4 MATERIAAL- EN KLEURGEBRUIK OP HET BOERENERF IN RELATIE TOT HET LANDSCHAP
- 5 PLANMOTIVATIE

1 ONTSTAANSGESCHIEDENIS OMRINGENDE LANDSCHAP

Schoonebeek is een dorp in de gemeente Emmen en behoort tot de provincie Drenthe.

Schoonebeek is tussen 1250 en 1435 sticht als veenontginningsdorp en is samen met Ruinerwold een van de oudse ontginningsdorpen van Drenthe. Het dorp groeide in de jaren na 1947 flink door de vondst van aardolie. Voordat het onderdeel werd van de gemeente Emmen tijdens de herindeling in 1998 behoorde Schoonebeek tot de gemeente Schoonebeek, welke ontsoond na een scheiding tussen Schoonebeek en de voormalige gemeente Dalen.

Het landschap van de Gemeente Emmen vindt voor een belangrijk deel haar oorsprong in de voorlaatste ijstijd, het Saalien (circa 200.000 jaar voor Christus). Tijdens het jongste deel van het Saalien was het noordelijke deel van Nederland bedekt met de uilopers van een ijsschap vanuit Scandinavië. De ijstongen stuwden onder andere de Hondsrug op en vormden de vallei van de Hunze. Het ijs liet afzettingen achter zoals keileem en zwerfstenen. In de ondergrond van de Gemeente Emmen bevindt zich een keileemlaag. Dit is een massa van min of meer fijn gemalen materiaal, waarin naast leem ook zand, grind, keien en rotsblokken voorkomen. Dit vormt een slecht doorlatende laag.

Wanneer tegen het einde van het Saalien het klimaat opwarmt, (het Eemien, een periode waarin het klimaat warmer is dan nu het geval is) smelt de

ijsschap af. Het afstromende smeltwater zoekt zich in verschillende richtingen een uitweg. Hierbij ontstaat het systeem van vertakte beeklopen, die zich in het keileemplateau insnijden. Zo wordt door het smeltwater een deel van het keileempakket weer afgevoerd. In het bovenstroomse, fijn vertakte deel van het bekendalensysteem wordt minder water verplaatst waardoor de eroderende werking beperkt blijft. Daar wordt de keileem niet weggespoeld waardoor de kleine beekdalen nog op het keileemoppervlak liggen.

Met het smelten van het landijs rijst de zeespiegel aanzienlijk. De zee stroomt de vallei van de oer Hunze binnen, waarbij een pakket zand, zavel en klei wordt afgezet. Hiermee wordt het reliëf afgevlakt.

Tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien, bereikt het landijs Nederland niet. Wel heerst er dan een subarctisch klimaat met afwisselend koude en warmere perioden. Gedurende warmere perioden ontdooit de bovengrond. Doordat de ondergrond permanent bevroren blijft, kan het water alleen oppervlakkig afstromen. Het water schuurt oerstromdalen verder uit. Beekdalen op het keileemplateau worden verbreed. Later zijn zij deels weer opgevuld met dekzand en veen. De koude maakt dat er nauwelijks vegetatie mogelijk is. De wind heeft vrij spel op een nagenoeg kale bodem, waardoor grote hoeveelheden zand worden verplaatst. Op de keileemvloer wordt een pakket licht golvend dekzand van 1 à 2 meter dikte

afgezet. Doordat het dekzand plaatselijk opnieuw opwaait, vormen zich lange oostwest georiënteerde dekzandruggen (zoals de rug van Schoonebeek) en dekzandkoppen. Op deze ruggen en koppen treft men sporen van oude bewoningsplaatsen aan. De vallei van Hunze wordt afgedekt met zand dat opwaait uit de drooggevalen Noordzee. In de koude perioden ontstaan ook de pingo ruïnes, de ronde vennen waarvan er ook bij Emmen enkele voorkwamen. Deze zijn ontstaan door bevroering van waterlenzen in de ondergrond. Doordat het ijs meer massa inneemt dan het water, wordt hierbij de bovengrond opgedrukt. Wanneer later de ijsslens weer smelt, zakt het opgedrukte grondlichaam (de pingo) weer in en resteert een rond ven, omgeven door een lage grondwal. Aan het begin van het Holoceen (van circa 8000 jaar voor Christus tot heden) verbetert het klimaat. Door het afsmelten van het landijs stijgt de zeespiegel, waardoor het grondwaterpeil wordt opgestuwd. De klimaatverbetering maakt dat ook de vegetatieontwikkeling weer op gang komt. De ruggen en dalen in het dekzand, alsmede storende lagen in de ondergrond, belemmeren de afwatering. In de lagere delen ontstaan vochtige milieus, variërend van natte laagten tot afgesloten meertjes.

HET LANDSCHAP VAN SCHOONEBEEK

Tot eind negentiende eeuw kent Schoonebeek een geïsoleerde ligging. Het dorp ligt weliswaar op een hogere zandrug, maar wordt omgeven door uitgestrekte, ontoegankelijke gebieden: in het

noorden het hoogveenmoeras, in het zuiden het dal van het Schoonebeekerdiep. De enige verbinding met de buitenwereld wordt gevormd door de weg die over de drogere dekzandwellingen van de Padhuizeresch (Katshaar) loopt. Door de grote isolatie van Schoonebeek ontstaat hier een boerderijvorm die elders in Nederland niet wordt aangetroffen. Bij de boerderijen is veel erfbeplanting aanwezig. Elk erf heeft een bosje van eiken, berken en essen, om in de eigen houtbehoefte te voorzien. Deze bosjes worden tevens gebruikt voor het weiden van het jongvee. Het landschapsbeeld wordt hoofdzakelijk bepaald door de boerderijen die in een beboste omgeving liggen. In de twintigste eeuw is dit zo kenmerkend dat het in de naamgeving terugkomt.

Het projectgebied van Fam. Bouma-Bult bevindt zich op de overgang van Beekdal- naar Slagenlandschap. Beeldbepalend voor het Slagenlandschap zijn de langgerekte lintdorpen met bebouwing en kavels haaks op de linten. Het gebied kenmerkt zich door de smalle, opstreckende strookverkaveling, die nog duidelijk gaaf aanwezig is en behoort dan ook tot de cultuurhistorische karakteristieken van het plangebied wat het gebied bijzonder maakt.

Historische kaart uit 1850 (bron: Landschappelijke Waardenkaart Emmen)

2 KARAKTERISTIEKE BEPLANTINGSVORMEN EN GEBRUIKTE SOORTEN IN HET LANDSCHAP

Het landschapsbeeld rondom het projectgebied wordt voor een belangrijk deel bepaald door opgaande beplanting. Deze opgaande beplanting is de structuurdrager van het landschap. Beeldbepalende kenmerken zijn bijvoorbeeld weg- en waterbegeleidende groenstructuren (laanbeplanting) en de soms nog aanwezige smalle verkavelingsturcturen, die de openheid en wijdsheid naar het achterliggende landschap versterken.

De kavelgrenzen kunnen betaan uit sloten, singels en bosperceeltjes. Voor op deze kavels staat vaak de bebouwing/woning, die op zijn beurt weer is verankerd door het nodige groen met het lint. Het opgaande groen bevindt zich voor op de kavels, kenmerkend voor het achtererf is juist de openheid. Af en toe staan er geen huizen aan het lint waar de beruchte doorzichten naar het achterliggende landschap ontstaan. Op deze plekken kun je juist de enorme weidsheid van dit slagenlandschap ervaren.

Soorten, die van oorsprong in dit gebied voorkomen:

Zomereik (*Quercus robur*)
Berk (*Betula pendula*)
Els (*Alnus glutinosa*)
Waterwilg (*Salix caprea*)

Meidoorn (*Crataegus monogyna*)
Hazelaar (*Corylus avellana*)
Vuilboom (*Frangula alnus*)
Lijsterbes (*Sorbus aucuparia*)

Quercus robur (zomereik)

Sorbus aucuparia (lijsterbes)

Betula pendula (berk) in een hoogveenbosje

Crataegus monogyna (meidoorn)

3 RUIMTELIJKE OPBOUW VAN HET ERF EN DE ORDENING VAN BEDRIJFSGEBOUWEN TEN OPZICHTE VAN ELKAAR OP DE BOUWKAVEL

Het huidige woonerf is typisch en karakteristiek voor deze omgeving en voldoet redelijk aan de hiervoor genoemde criteria. Het erf ligt verankerd aan de Berkenlaan d.m.v. een forse groenstrook aan de westzijde (buurerf). Deze groenstrook geeft veel massa aan het erf. De plaatselijke landschappelijke open hoofdstructuur wordt begrensd door de begeleidende beplanting langs de wegen en sloten in de omgeving. Openheid en de zogenaamde doorkijken is oostelijk nog fraai intact, alhoewel daar in het nieuwe bestemmingsplan gebouwd mag worden. Verder is er een goede hiërarchie/samenhang in gebouwen op het erf. Een voorerf, een woning en daarachter/naast de bedrijfsgebouwen.

De locatie van de nieuw te bouwen rijhal ligt los van het bestaande erf en zal een eigen samenhang moeten krijgen met de omgeving. Het wordt in principe een nieuw erf. De landschappelijke kenmerken zijn hier extreem verstoord door de aanleg van de Osselaan/Peelstraat. Met veel kennis en inzicht kun je staande op de Peelstraat kijkend richting het zuidoosten nog wat brede resten van het karakteristiek verkavelingspatroon waarnemen. De andere kant op kijkend is niets meer waar te nemen van het verkavelings patroon. De bewoners van de Peelstraat hebben forse bossages aangeplant, waardoor juist de Peelstraat versterkt wordt. Daarnaast verloopt de straat in een bocht wat de beleving van dit beeld ook nog eens verzwakt.

De aangetaste verkavelings structuur kan door een inrichtingsplan op dit projectgebied niet worden hersteld. Uit analyse ter plekke blijkt dat de karakteristieke verkaveling, goed herkenbaar op verschillende kaartjes, vanuit het landschap niet waar te nemen is. Moet dit hersteld worden, dan moet met meer dan zes particuliere eigenaren om de tafel gezeten worden.

Aanzicht Peelstraat zuid (bron: GoogleEarth)

Aanzicht Peelstraat noord (bron: GoogleEarth)

4 MATERIAAL- EN KLEURGEBRUIK OP HET BOERENERF IN RELATIE TOT HET LANDSCHAP

De agrarische bouwlanden rondom het erf van fam. Bouma-Bults zijn met name in gebruik als weiland en akker. Dit betekent dat het 'groene tapijt' doorloopt tot op het erf. Het gras heeft daarom een verbindende functie.

Daarnaast worden harde materialen toegepast. Deze worden zo simpel en onopvallend mogelijk gehouden om het erf een sobere uitstraling te geven. Het groen moet centraal staan. De harde materialen blijven minder opvallend. Kleuren, die hierij gekozen worden zijn grijs, groen en zwart. Het geheel krijgt de wenselijke sobere uitstraling in de vorm van een donker antraciet-groene kleur bebouwing. Het onrustige gedeelte van het erf (opslag, loungeer, mestplaat) zal uit het zicht achter de nieuwbouw komen.

Paarden in een open landschap

Agrarisch gebouw sober kleurgebruik

Voorbeeld van een goed ingepast agrarisch gebouw

5 PLANMOTIVATIE

De exacte indeling van de gebouwen is nog niet bepaald, de voorzijde van de nieuwbouw zal richting het landschap zijn, de stallen aan de kant van de doorgaande weg, de overkapping tbv opslag aan de achterzijde.

De nieuwbouw van fam. Bouma-Bult heeft geen invloed op de bestaande hoofdstructuur. Het erf zal worden ontsloten aan de Peelstraat maar qua ruimtelijke structuur worden gekoppeld aan de Berkenlaan.

Deze samenhang moet versterkt worden door een rij bomen evenwijdig aan de kavelstructuur, die zorgt voor de nodige verankering aan het bestaande groen vanaf de Berkenlaan (verlengen).

In het eerste inrichtingsvoorstel (zie schets optie 1) wordt de lijn van Berkenlaan 3-4 versterkt met een rij bomen (eiken). Hierdoor loopt dit landschapselement door op het in te richten erf. Het oorspronkelijke verkavelingspatroon wordt zo beter zichtbaar en zou zelfs door kunnen lopen in aangrenzende percelen als de huidige aardappelopslag op het buurperceel zal verdwijnen. Daarnaast wordt een rij eiken geplaatst voor de nieuwe te bouwen rijhal. Zo blijft het zicht op de paarden bestaan. De kruinen van de bomen zorgen voor schaduw en bescherming tegen de wind.

Een tweede optie zou kunnen zijn om een robuust bosje toe te voegen op het achtererf. Op deze manier krijgt het erf samenhang met het bestaande bosjes

(bv. rondom het gasontvangstation) en wordt dit element versterkt (zie schets optie 1).

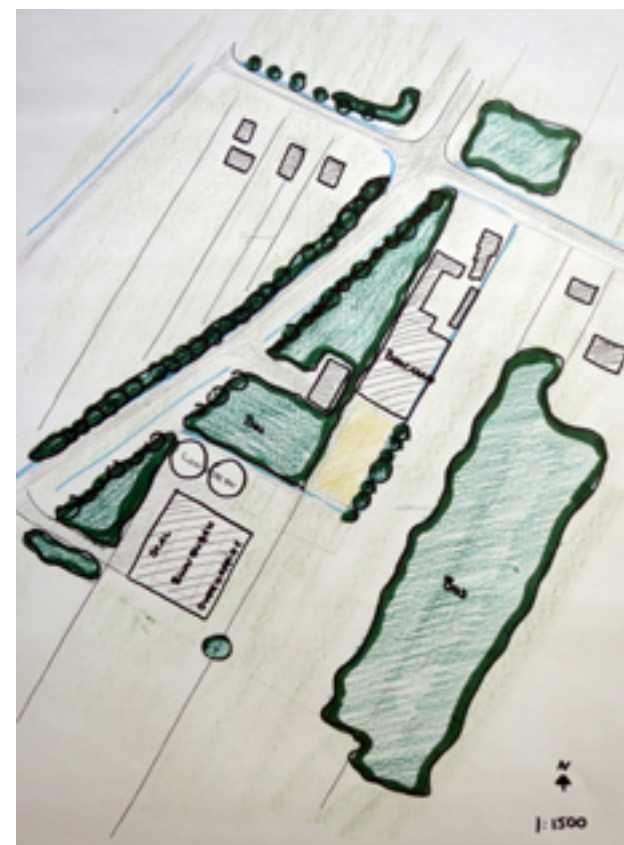
Door beide inrichtingsplannen zal de negatieve invloed van de Peelstraat enigszins hersteld worden. Het nieuwe erf zal niet beeldbepalend worden in de omgeving maar juist een uitstraling krijgen zoals gewenst is in dit type landschap: Een erf dat zichtbaar is maar niet storend met voldoende groen dat functioneel is aangebracht.

Het erf zal ook in de toekomst zorgen voor een betere samenhang en hiërarchie tussen de gebouwen en omgeving en houdt tevens rekening met evt. verdere uitbreiding. Tevens zal het zorgen voor een beter klimaat voor flora en fauna en voor de bewoners.

Voorkeur Familie Bouma-Bult-Beukens gaat uit naar optie 2 aanplant van het bo

Optie 1

Optie 2

BRONNEN

Wikipedia

Ruimtelijke Waardenkaart Emmen, Gemeente Emmen, Bosch Slabbers Tuin- en Landschapsarchitecten

Beeldbank Cultureel Erfgoed

GoogleEarth

Fotocommunity